

Tornio-Muoniojokiseura ry

C/O Kalervo Aska

Torniontie 117 A
95645 TURTOLA
Puh: 040-5158889

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi

Helsingin hallinto-oikeus

Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI

Sähköpostitse 11.5.2017 helsinki.hao@oikeus.fi

TÄYDENNYS

Hallinto-oikeuden täydennys- ja vastaselityspyyntö 11.4.2017 Dnro 01470/17/7305

Maa- ja metsätalousministeriön päätös 22.12.2016 Dnro 558/01.01/2016 Suomen kalastuskiintiöiden jakamisesta Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan kesken.

Lohenkalastuksesta tehtävien ratkaisujen, päättöksien ja lakienv on perustuttava siihen faktaan, että lohi on **jokinen luonnonvara**. Merilaki [UNCLOS art. 66] on määritellyt kotijokiperiaatteen ja alkuperävaltion oikeudet ja vastuun kunkin joen lohi-**kannoista** sekä alkuperävaltion oikeuden säätää lohikiintiöstä. Maa- ja metsätalousministeriön kalastuslainsääädäntöö viimeisen viiden vuoden aikana on monin osin epäonnistunutta, biologian vastaista [379/2015 4.2 §], valtaa keskittävä ja yhtä ammattiryhmää suosivaa [379/2015 9 §]. Kalastuslakiuudistuksessa on ristiriitaisuuksia perustuslain ja muun vanhemman lainsääädännön kanssa. Kysymys ei näin ollen voi

olla vain yhteen lakiin perustuvasta laillisuudesta ja lakisidonnaisuudesta, kun kyse on suuremmasta kokonaisuudesta. Vaakakupissa on jokiin nousevien lohien ja meritaimien itseisarvollinen oikeus kotijokiinsa. Vaakakupissa on myös jokivarsien ihmisten oikeus hyödyntää jokipotentiaaliaan.

Historiassa lohi on jo vuosituhannet pyydetty kussakin joessa ja jokisuussa. Kalastus oli rannanomistajien, talojen, oikeutta. Kalastusoikeus oli suurin osa talojen arvoa. Kalastusoikeutta on käytetty myös lainojen panttina. Pohjanlahden jokien lohenkalastuksien omistuksista 1500-luvun alussa toimitettu luettelo kertoo, että tuolloin Piitimejoen ja Luulajajoen lohenkalastukset kuuluivat Kristina Nilsdotterille (Gyllenstierna, Sten Sture nuoremman leski) ja herralle (kirkolle), mutta Rånejoen, Kalixjoen ja **Tornionjoen** lohenkalastukset kuuluivat alueen talonpojille ja birkaarleille: *"Item pita åå then haver fru Chirstin - Item i Lula ther är lagxe fiske tedh hörer halfsth erkebiskopen til och helpften herren - Item råen åå ther tages lagx och tedh hava bönder - Item i kalis then haver bönder och ter är en stoor fors såm kalles kengis ten have berkarle - Item tornö then have bönder och eth fiske sådåm kalles korpiyle ted haver herren."* [Liite 1] Kukin talo omisti eräalueensa (alue, jolta marjat, sienet, riistaeläimet ja kalat on otettavissa eräksi) ja kalavetensä. Tornionjoen lohenkalastuksen omistuksista ja niiden sidoksesta maanomistukseen, perintöosista, osuuksien myymisistä, panttauksista ja riidoista on säilynyttä dokumentaatiota; kuten em. listaan kirjattu kirkon lohenkalastus Tornionjoen Matkakoskella, jonka Catarina Magnusdotter oli perinty v.1386.

Merellä kalastavat, aivan rantaa lukuun ottamatta, eivät kalasta omilla vesillään eivätkä omilla kalastusoikeuksillaan. Paitsi biologisesti, jokivarsien kalastus poikkeaa myös oikeusjärjestysken perusteella merikalastuksesta. Jokivarsien ja jokisuiden yksityisvesillä pyytävien oikeudet kuuluvat perustuslain omaisuuden suojaan piiriin. On huomattava, että vesivoimakauppojen jälkeenkin perustuslakivaliokunta katsoi kalastusoikeuden pidättäneiden oikeuden nauttivan perustuslain omaisuuden suojaaa. Kun 16.4.1982/286 kalastuslakia valmisteltiin, Eduskunnan perustuslakivaliokunta otti kantaa kalastusoikeuden pidättäneiden asemaan: *"Vesistön rakentamisen seurauskäsenä on Pohjois-Suomen ja Pohjanmaan jokiin syntynyt voimalaitosten yläpuolisista pato- ja tekoaltaista. Ennen rakentamista ja allasalueiden syntymistä on joessa ollut isojaon rantavirvojen välille rajoittunut vesialue, joka kylien välisessä vesirajankäynneissä on rajattu vesioikeudellisen kylän vesialueeksi. Luovuttaessaan koskiosuutensa maanomistajat ovat useimmiten pidättäneet kalastusoikeuden itselleen, omistamalleen tilalle tai manttaalin omistajaile. Näistä vesialueista on pääsääntöisesti voimayhtiöiden toimesta muodostettu koskitiloja. Lohkomisen jälkeen koskitila ei ole enään tilojen yhteinen vesialue, vaan vesitilana yhteisomistuksen kohde, jossa osakkaana ovat voimayhtiö ja ne tilat, joilla on kalastusoikeutta koskitilan alueella. Koskitilan lohkomisessa pidätettyjä kalastusoikeuksia ei ole otettu huomioon, kun voimassa olevan jakolain mukaan ei kalastusoikeutta toisen alueeseen voida perustaa rasitteeksi. Kalastuslakiehdotus ei ota kuitenkaan huomioon kalastusoikeuden pidättäneiden asemaa pohjoisten jokien koskitila-alueella ja patoaltailla. Kalastusoikeuden asema on lainsäädännössämme edelleen järjestämättä eikä nykyistä tilannetta voida pitää paikallisen väestön kalastusoikeuksien turvaamisen kannalta tyydyttäväänä. Kalastusoikeuden pidättäneet eivät pääse mukaan kalavesien hallintoon, koska vain yhteisen kalaveden osakkaat voivat muodostaa kalastuskunnan kalastuslakiehdotuksen 3 § mukaan. Paikall-*

sen väestön kalastusoikeuksien turvaamiseksi koskitila- ja patoallasalueilla on väittämätöntä, että kalastuslakiehdotukseen lisätään asianmukaiset säädökset kalastuskunnasta koskitilalla ja patoallasalueilla ja jakolakia täydennetään kalastusrasitetta koskevalla säännöksillä. Vastaavat järjestelyt ovat tarpeen myös tekoon allasalueilla. Kalastuslakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin säännös ei ole myöskään ole sopusinnussa tämän paikallisen väestön kalastusoikeuksien turvaamisen kanssa. Varallisuuden arvoisina etuuksina nämä oikeudet kuuluvat hallitusmuodon 6 §:n omaisuudensuojan piiriin.” [PeVL5-1981]

Lainsäättäjän selkeä tarkoitus on ollut myyjen aseman turvaaminen aikaisemmin tehdyissä koskikaupoissa. Koskitiloilla kalastusoikeus perustuu rasitetta vahvempaan oikeuteen; osakkuuteen. Yhteisaluelain perusteella koskikaupoissa on muodostunut erityisen etuuden osakaskunta niiden koskitilojen osalle, joissa myyjä on pidättänyt kalastusoikeuden itselleen, joten osakaskuntaa ei tarvitse erikseen perustaa. Perustuslakivaliokunnan mukaan kalastusoikeus koskitilalla on luonteeltaan niin vahvaa, että se nauttii hallitusmuodon 6§:n omaisuudensuojaa. *”Jos koskitilan alueella omistajan ohella myös muilla on kalastusoikeus, heidän katsotaan muodostavan yhdessä omistajan kanssa erityisen etuuden osakaskunnan, jossa osakkuudet määräytyvät sen mukaan kuin kullakin on kalastusoikeutta.”* [Yhteisaluelaki 18.8.1989/758 3.2 §]

Vahva viittaus kotijokiperiaatteeseen on mainittu myös kansallisessa lohistrategiassa Kemijoen kalatalousvahinkojen vahinkoalueeseen. Vahinkoalueeksi katsottiin Kemijoki ja Kemijoen edustan merialue Kuivaniemeen saakka. Vahingon kärsijöitä olivat päätkönen mukaan Kuivaniemen, Simonkylän, Maksniemen, Kaakamon-Ruottalan, Laivaniemen ja Laivajärven, Kemin Kirkonkylän ja Lautiosaaren jakokunnat [Hyvönen 1992]. Vesiylioideuden päätös 9.6.1982, VY41/1978, rajasi tarkasti sen alueen, jolla Kemijoen patoamisella aiheutettu Kemijoen luonnonlohikantojen sukuuutto tuotti vahinkoa. Vesiylioikeus totesi, että *”lohen ja meritaimen kalastusta on vanhastaan saatu harjoittaa Kemijoen vesistössä ja sen edustan merialueella ilman että valtio, joka on ollut tietoinen tästä pitkään jatkuneesta kalastuksesta, on puuttunut siihen. Lisäksi vesiylioikeus toteaa, että tämä kalastus, jota ovat harjoittaneet muutkin kuin vesialueiden omistajat, on muodostanut tärkeän osan paikallisen väestön toimeentulosta.”* Näistä ja muista päätkössä mainituista syistä tämä kalastusetuus oli korvattava kaikille luvallisin välinein lohta ja meritaimenta kalastaneille yksityisille henkilöille. Vahinkoalue ulottui etelässä Kuivaniemelle saakka. Vain 35 vuotta sitten ylin tuomiotalamme oli vuorenvarma siitä, että niillä ihmisillä, jotka asuvat kauempana kuin 40 km lohijokisulta, ei ole oikeutta joen loheen. Korkeimpana linjapäätöksenä tämä päätös olisi pitänyt olla määrävänenä kaikkia lohenkalastukseen kohdistuvia päätkösiä tehtäessä.

Ministeriö on nyt johtanut lohenkalastuksen suureen muutokseen. Ministeriö on rakentanut kokonaan uusia kalastusoikeuksia eteläisten merialueiden ammattikalastajille. Suomen lohikiintiö jaetaan siirrettäväksi, siis myytäväksi ja näin ollen omistukseen verrattavissa oleviksi kymmenen vuoden käyttöoikeuksiksi, joihin itse kalastus ei luo tarvetta. MMM:n mukaan kansallinen kiintiöjako on ratkaistu *objektiivisin kriteerein*. Jaon perustana oli kuitenkin tiukka reunaehto kolmen parhaan vuoden saalista viitenä viimeisenä vuonna, jossa lohsaaliin määrä oli asetettu niin alas, että toimijakohtaisia lohikiintiötä voidaan myöntää myös lohta sivusaaliina saaneille.

Nyt kymmenen loheen asetettua rajaa lohen ammattikalastajamäärittelyssä voidaan verrata Lohen rannikkokalastuksen kehittämistöryhmän työryhmämuistioon MMM 2002:20, jossa lohen ammattikalastajamäärittelyssä oli sadan (100) lohen saalis "Aktiivisia avomerellä toimivia lohialuksia oli vuonna 2002 noin kymmenen ja aktiivisia rysäkalastajia (vähintään 100 lohen saalis) noin 80." [Liite 6 s.6] Ministeriön väittämä objektiivisista kriteereistä ei pidä paikkaansa, koska kalastajakohrtaisen lohisaliin määränpudottaminen ammattikalastajamäärittelyssä voidaan nähdä vain tarkoituksesta siirtää lohenkalastuksen painopistettä eteläisille merialueille. Tästä kertoo myös yli kuukaudella aikaistettu kalastuskausi. Kysymys on tulonsiirrosta pohjoisesta etelään. Tässä on huomionarvoista sekin, että samat viranomaiset, jotka nyt jakavat Suomen kansallisen lohikiintiön eteläisten merialueiden kalastajille, ja antavat lohenkalastukseen erioikeuden Ahvenanmaalle, ovat ilman normiperustaa kielteen lohen kalastusoikeudet Tornionjoen rannanomistajilta. "*Lohen katsotaan kuuluvan valtioille.*" Edellinen lohiasetus asetettiin ministeri Anttilan aikana. Ahvenanmaan alue vapautettiin kokonaan lohen kevätkalastuskiellosta [Liite 2]. Muutoksen perusteeksi ministeriö ilmoitti, että ajoverkkokalastuksen päättymisen jälkeen Ahvenanmaan ammat-tikalastajat eivät kalasta lohta ja lohisaliit ovat siellä näin ollen vain marginaalisia.

Ahvenanmaan lohenkalastus on uutta, aloitettu vasta viime sodan aikana, ja perustuu sijaintinsa perusteella etuottomahdollisuuteen. MMM:n Ahvenanmaan ansioton etuus loukkaa perustuslaissa suojarat täyden korvauksen periaatetta edellä tuomiossa mainittujen jakokuntien osalta. Valtion hallinto ei ole juurikaan eikä ainakaan riittävän ponnekkaasti puolustanut tuomiossa mainittujen jakokuntien oikeutta. Kysymys on myös periaatteellinen. Kysymys on vaelluskalojen biologian ja hyödyntämisen kannalta kotijokiperiaatesta. Hyödyntämistä on vihdoinkin pohdittava myös oikeudelliselta kannalta. Vesiylioikeuden 9.6.1982 linjaamaa kotijokiperiaatetta ei voida enää sivuuttaa. Euroopan Unioni säätää asetuksella vuosittain kansalliset lohenkalastuskiintiöt. Tämä ei poista jäsenvaltion velvollisuutta järjestää oma kalastuksensa biologisesti ja kansalaistensa kannalta oikeudellisesti kestäväällä tavalla. MMM:n viittaus kansallisiin kalastuskiintiöihin ei liity mitenkään Ahvenanmaan oikeutteluun osuuteen kiintiöstä.

EU:n yhteinen kalastuspolitiikka YKP perustuu suhteellisen vakauden periaatteeseen, jota sovellettiin ECC:n kalastuksessa vuodesta 1983, kun YKP astui voimaan. Sen muukaan kullekin kannalle vahvistetaan vuosittain suurimmat sallitut saaliit TAC:it ja kansalliset kiintiöt, jotka jaetaan EU:n jäsenvaltioiden kesken näiden aikaisempaan saalishistoriaan pohjautuvalla kiinteällä jakoperusteella. Itämerellä TAC-kiintiöiden jako aloitettiin nk. Varsovan komission eli kansainvälisen itämeren kalastuskomission IBSFC päätöksellä vuonna 1991. Lohen osalta TAC-kiintiöt perustuvat lohen meriviljelyn menestysvuosien saaliskeskiarvoihin [Liite 3]. Tämän seurauksesta itämeren lohikiintiöt ovat tänään jakoperusteeltaan väärystyneet ja monella maalla aivan liian suuret. Tanskan lohikiintiö on samaa kokoluokkaa kuin luonnonlohien alkuperävaltoilla Suomi ja Ruotsi, vaikka Tanskalla ei ole yhtäkään lohijokea alueella.

Itämeren kansalliset lohikiintiöt ei noudatta merilakia, vaan on on YK:n merioikeusyleissopimuksen 66 artiklan vastainen [Mikko Poskiparta 1999]. Tanska sai 20,3 %

kiinteän saalisosuuden Itämeren loheen Varsovan komissiolta. Tanskan lohenkalastuksen kiintiöperusteet ovat etuotto-oikeudessa lohien syönnösalueella, jossa se kailastaa toisten varannosta [Liite 5]. Merilain 66 artiklassa on käsite alkuperävaltio. Lohi ei ole pelagisten lajien tavoin merellinen kala, jonka saalis voitaisiin jakaa kotijokien kalastusoikeuden omistajia loukkaavalla tavalla. Itämeren lohikiintiöissä ja nyt myös Suomessa "objektiivisina kriteereinä" käytetty muutaman vuoden kalastushistoria merialueen kalastusoikeuksien jakoperusteenä loukkaa jokivartisten oikeudentuntoa ja oikeutta. Jos Tanska, joka ryhtyi laajamittaiseen lohenkalastukseen sotien jälkeen, olisi onnistunut kyseisän vuosina saavuttamaan 90% kiintiöosuuden, niin olisiko se tapahtunut "objektiivisin kriteerein", kun Itämeren lohisaliista 97% on Pohjanlahdelta peräisin olevia lohia? Samalla tavalla lohikiintiöiden jako kalastajakohtaisten kiintiöiden astuessa voimaan ei tapahdu biologisen ja oikeudellisen tarkastelun perusteella eikä siten ole objektiivinen. Tarkastelu tapahtuu saavutetun ansiottoman edun perusteella ja estää lohen merikalastuksen palauttamista takaisin Perämerelle ainakin seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi.

Rion sopimus edellyttää ottamaan huomioon luonnon monimuotoisuuden ja myös luonnonvarojen perinteisen käytön. [10/c: *suojella ja rohkaista biologisten luonnonvarojen perinteistä käyttöä vanhojen kulttuurien käytännön mukaisesti tavalla, joka soveltuu suojeleun ja kestävän käytön edellytyksiin*]. Suomen valtiovalta on suhtautunut aina 1990-luvun puoliväliin asti negatiivisesti lohen suojeleukysymyksiin. Lohi kuuluu EU:n elinympäristödirektiivin liitteessä II mainittuihin suojeleua vaativiin lajeihin. Vaikka Suomi haki ja sai tähän lohen kohdalla poikkeuksen, niin muiden suojeleluvelvoitteiden vuoksi kunkin joen lohikannat on otettava huomioon. Ahvenanmaan vesillä pyydetyistä lohistaan on hyvin suuri osa suurimman alkuperämaan Ruotsin lohikantaa, joista monet ovat niin heikossa tilassa, etteivät ne kestä minkäänlaista kalastusta. Sama tilanne on iduillaan olevan Kiiminkijoen palautettavan lohikannan osalta [Lu-ke:n lausunto 348/00 01 00/2017]. Merialueiden sekakantakalastus on vaaraksi heikolle luonnonlohikannalle, kun hyvinkin pieni kuolevuus voi olla liikaa tilanteessa, jossa post-smolttikuolevuus on korkea ja elpyvä lohikannan lisääntyminen on hyvin pieni kutukannan varassa. Ruotsi ei hakenut lohelle elinympäristödirektiivin poikkeusta kuten Suomi. Euroopan unionin yhteinen kalastuspolitiikka 2014 korostaa eri kantojen huomioon ottamista. Sekakantakalastuksen vähentämisestä sovitettiin myös valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksymässä lohistrategiassa. Maa- ja metsätalousvaliokunta on viime vuosien lausunnoissaan vaatinut siirtymistä kohti kantakohtaista lohenkalastusta. Sekakantakalastus on selkeästi kantojen monimuotoisuuden suojeleperiaatteen vastaista.

Ahvenanmaan lohenkalastus perustuu Perämeren jokien luonnontuotantoon ja Pohjanlahden velvoiteistutusten varaan. Ahvenanmaan lohenkalastuksen ongelma on maakunnan kalastuksen ajoittuminen alkukesään, jolloin Tornionjoen lohikannan säilymiselle elintärkeät suuret naaraslohet vaeltavat pitkin Ahvenanmaan rannikkoa. Kansainvälisesti kalakannan tuottavuus on mielletty myös taloudelliseksi tuotavuudeksi, joten kansallisessa kalastuksen säätelyssä on huomioitava myös kalastuksen taloudelliset vaikutukset [Poskiparta 1999]. Poskiparran mukaan Korkeimman oikeuden ratkaisun perusteluista Ahvenanmaan lohikiintiöasiassa 8/1998

olisi voitu vetää myös johtopäätös, että kiintiö on yksinomaan maa- ja metsätalousministeriön päättäntävaltaan kuuluva asia. –MMM viittasi siihen, että perustuslakivaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen 103/2016. Huomautamme, että valituksen kohteena olleessa lakisetyksessä ei tullut esiin Ahvenanmaalle myönnettävän kiintiön suuruus eikä varsinkaan erivapaus alkukesän rysämäärärajoituksista muista alueista poiketen. Esityksessä tuli sen sijaan esiin yhdenvertaisuusperiaate. Tämä yhdenvertaisuusperiaate syrjäytettiin rannikon lohiasetuksen yhteydessä kaksi viikkoa sitten, kun muusta Suomesta poiketen Ahvenanmaalle ei säädetty kevätkalastusrajoituksia.

Vaikka Itämeren viime vuosien kalastukiintiöt perustuvatkin kansainvälisen merentutkimusneuvoston ICES suosituksiin, huomautamme, että ICES:n vuosittainen neuvonanto ei ole tieteellisesti puhdas, vaan vastaus siihen, mitä Euroopan komissio on kysynyt. Komissio puolestaan kysyy lähtöoletuksena sekakantakalastuksellista kompromissia. MMM toteaa vastauksessaan, että Suomen Itämeren ja Pohjanlahden lohikiintiöstä 60% on pyydetty Perämerellä. Toteamus osoittaa konkreettisella tavalla lohenkalastuksen kolonialistisen luonteen, kun ICES:n mukaan 95 % kalastettavista lohista on peräisin Perämeren alueelta [Liite 4]. Tämän hetkisten kansallisten lohikiintiöiden suuruusluokan näkökulmasta meripyynnin vaikutukset saattavat näyttää kohtuullisilta. On huomioitava myös se mahdollisuus, että kansalliset lohikiintiöt voivat vuosien saatossa kasvaa merkittävästi. Pohjoisten jokien lohenkalastus on valtiovallan toimesta siirretty etelään, vaikka viime vuosina tilanne on hieman korjaantunut. Joka tapauksessa MMM:n toteamus kuvastaa sokeutta pohjoisen luonnonvarojen suhteeseen.

Maa- ja metsätalousministeriön ja Ahvenanmaan sopimusneuvottelut ovat pohjoinen alueen kannalta ongelmallisia. Neuvotteluosapuolina ovat Maa- ja metsätalousministeriön elinkeinokalatalouden virkamiehet. Pohjoisessa on perusteltua syytä katsoa, että emme ole osana Suomea näissä neuvotteluissa. Tilanteen havainnollistamiseksi voi kuvitella Perämeren aluetta itsenäisenä valtiona. (oli viisisataa vuotta sitten itsellinen kveenimaa) Itsenäisenä valtiona me voisimme säättää joissamme alkunsa saavien kantojen pyyntirajoitukset. *Kutuvaltioperiaate 66.2: Alkuperämaan tullee turvata vaelluskalakantojensa säilyminen yksinomaisen talousvyöhykkeensä kaikissa vesistöissä tarkoitukseenmukaisella kalastuksen sääntelyllä ottaen huomioon kohdassa 3 b mainitut seikat. Alkuperämaa voi, neuvoteltuaan muiden kohdissa 3 ja 4 mainittujen samojen kantojen kalastavien valtioiden kanssa, säättää joissaan alkunsa saavien kantojen sallitut pyyntirajoitukset.* –Lienee selvää, että Perämeren alueen jokien kalakannoista täytyy päästä kotijokia tyydyttäään tulokseen ilman, että alueen täytyy itsenäistää omaksi valtiokseen. Ahvenanmaa on osa Suomea ja Euroopan Unionia ja Ahvenanmaalla on positiivinen myötävaikuttamisvelvollisuus Unionin ja jäsenmaa Suomen päämäärien toteuttamiseksi. Näin ollen Suomen eduskunnan ja lohistrategian vaatimus sekakantakalastuksen vähentämisestä koskee myös Ahvenanmaata.

Olkoonkin, että kysymyksessä on Suomen kansallisen, elinkeinokalastukseen tarkoitettun, kiintiön jakamisesta, ministeriö ei voi antaa minkäänlaista erioikeutta [privilegium - myös etuoikeus] yhdellekään maakunnalle toisten maakuntien kustannuksella. Päätöksensä 6.2.2017 158/ 04.04.03.01/2017 perusteissa MMM kertoo toimi-

ensa todellisen syyn: "Lohen kalastuskiintiöiden jakamisesta siirrettävinä käyttöoikeuksina kaupallisille kalastajille tehtävät päätökset edellyttävät välitöntä täytäntöönpanoa, jotta siirrettävät käyttöoikeudet ja toimijakohtaiset kalastuskiintiöt voidaan ottaa käyttöön mahdollisimman pian kevään 2017 aikana.

Päätöksen täytäntöönpano vasta sen lainvoimaiseksi tulemisen jälkeen vaarantaisi valtustilanteessa uuden kiintiöjärjestelmän käyttöönoton kevään 2017 aikana ja johtaisi siihen, että lohen kalastus ilman myönnettyjä lohen toimijakohtaisia kalastuskiintiötä olisi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain 29 § 2 momentin mukaan kiellettyä lohen kalastuskauden alkaessa. Tämän vuoksi täytäntöönpanolain 48 §:ssä on säädös päättösten noudattamisesta muutoksenhausta huolimatta.

Myös päätös lohen siirrettävien käyttöoikeuksien haun määräajasta on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti. Itämerestä pyydetyn lohen tarjonnan varmistamiseen liittyvä yleinen etu edellyttää päättöksen välitöntä täytäntöönpanoa."

On päivän selvää, että YLEINEN ETU EI EDELLYTTÄ Itämerestä pyydetyn lohen tarjonnan varmistamista. Tätä ei edellytä myöskään Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikka, joka ei myöskään mitenkään edellytä Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annettua lakia 1048/2016, jossa on EU-nimikkeen alla säädetty paljon sellaista, mikä ei perustu Euroopan unionin yhteisestä kalastuspolitiikasta annettuihin vaatimuksiin.

Tornio-Muoniojokiseura r.y. katsoo, että Helsingin hallinto-oikeuden tulisi purkaa Maa- ja metsätalousministeriön päätös 22.12.2016 Dnro 558/01.01/2016 kaikilta niiltä osin kuin mainittu päätös koskee lohta ja sen kalastamista. Lähetämme seuran sääntöjen mukaiset allekirjoitukset kirjallisena eri postilla.

Turtola 11. päivänä toukokuuta 2017

Tornio-Muoniojokiseura ry

Kalervo Aska, pj.

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi

Väinö Hasa, siht.

Typ omrindelse:
 Att förf. Vma åo thg. haver min herre kommingen fisket och
 Lappar marken
 Att ej brygde och en liten åo kalles rikd åo och then haver bon
 Den och hufvud vistad i Stockholm
 Att ej blygge bon åo then tages ingen lage utan hertig person
 Att then same stader stora ånen then haver min herre vid fysell
 Och dock och en Lappar han vist brygge henne medt i sin fyrne
 Att blygga then same stader then harer helsingar att stora helsinge
 Landet och inge bönder från then ha
 Att blygga then haver birkall på Lappens regne
 Att pita åo then haver far Christen
 Att ej hula then och Lappar fiske vid hörn halftid ebbbyfopen till
 Och hafften herre
 Att såen åo aher tages lage, att dock hava bönder
 Att ej kala then haver bönder och tis och en floot förf. sann. Ebb
 Den längre tan hava birkall
 Att torna then hava bönder och att fiske sann. Kalles korpiöle. tid
 Haver herren

Figur 2. Undervisning angående laxfisket i Västerbotten i början av 1500-talet.

Att såväl bönder som birkarlar, utöver läntagare och kyrkan, innehade laxfisken i Kalix- och Torneälv i början av 1500-talet framgår av en undervisning om floder och laxfisken i Väster- och Österbotten.⁴ Handlingen som upprättades för Christina Nilssdotter Gyllenstierna synes ha tillkommit efter hennes förste makes, Sten Sture d.y., död 1520 och troligen före 1525 då länen underställdes kungen. Även de fisken som innehades av kyrkan indrogs strax därrefter i samband med Västerås recess 1527 varigenom kronan kom att överta alla donationsfisken. Avsnittet avseende Västerbotten som avbildas i figur 2 har följande lydelse:

⁴ RA, Strödda Kamerala handlingar 61:3, 6202-24.

Till åminnelse

Item först Uma åå thet haver min herre konungen fisket och lappe marken

Item i bygde är en liten åå kalles rikas åå och then haver bönder och helgand[sh]usedh i Stocholm

Item i skellepfta byn åå ther tages ingen lagx uthan litedh perlor

Item ther samestades store ååen then haver min herret nåd sielpf och ter aer en lappe han vil bygge henne medh sine syner

Item byskå ther samestades then haver helsingar aff ståre helsinge landh och inge bönder såm ther båå

Item liska byskå then have berkarle påå Lappenes regne

Item pita åå then haver fru Chirstin

Item i Lula ther är lagxe fiske tedh hörer halfsth erkebiskopen til och helpften herren

Item råen åå ther tages lagx och tedh hava bönder

Item i kalis then haver bönder och ter är en stoor fors såm kalles kengis ten have berkarle

Item tornö then have bönder och eth fiske sååm kalles korpiyle ted haver herren

Laxfisket i Rickleå ägdes av bönder och Helgeandshuset som fått det genom en donation av köpmannen Gudlav Bider i början av 1300-talet. Fru *Chirstin* [Gyllenstierna] innehade laxfisket i Piteälvs medan ärkebiskopen och kungen innehade var sin hälft av laxfisket i Luleälvs. Råneälvs och Kalixälvs innehades av bönder medan Lilla Byskeälvs och Kengisfors innehades av birkarlar. Torneälvs innehades av bönder bortsett från Korpijäl som innehades av kungen. Möjligen avsågs den laxfors – Matkakoski – som Catarina Magnusdotter tilldelats av Peter Djäken 1386. Läntagares och kyrkans andel i Råne-, Kalix- och Torneälvs synes enligt denna undervisning ha varit begränsad.

Fisket i Piteälv var i början av 1540-talet i kungens händer. Även birkarlarnas fiske i Kengis övergick enligt ett brev från Gustav Vasa den 6 november 1541 till kronan sedan kungen konstaterat att birkarlarna i och för sig hade brev och bevilningar på fisket men att *de icke i någon tid hava gjort kronan och konungen sådan skatt eller rettighet af konungsådern i samma fiske*.⁵ Från och med nu skulle därfor tredjedelen av all lax som togs i forsen enligt kungens direktiv tillfalla kronan och Kengis redovisades härefter som ett kronofiske där i stället för stadga en tredjepartsmedel tillämpades. Fiskelängden 1559 visar att Kengisforsen brukades av Lasse Nilsson och sonen Hans i Grelsbyn samt Nils Andersson i Svartbyn. Fisket med 9 *spångene* uppgavs ge en fångst på 8 tunnor. Lasse Nilsson, som var Kalixdalens motsvarighet till den mächtige Henrik Larsson i Vojakkala, hade den i socknen överlägset största gården med fler kor i ladugården än prästen i Kalix.

Att vissa laxfisken i Torne älvs var förbundna med jorden framgår av en rättstvist, som den 7 september 1563 av Josep Henriksson från Vojakkala drogs upp i Erik XIV:s nämnd. Det rörde ett *laxfiske med åker och äng därunder i Wojkala* som Joseps far Henrik Larsson förvärvat av birkarlen Lars Olsson i Pörtänäs.⁶ Laxfisket hade tillhört Lars Olssons hustrus föräldrar Lars Larsson och hustru Karin i Uppsala. Karin, som blev änka och 1552 gift sig med en av Stockholms rikaste borgare, rådmannen Lille Jöns Andersson, sålde Lars och Nils Larssons samt en sisters del till Lasse Olsson. Efter Henrik Larssons död klandrades köpet av Lasse Olssons sväger kyrkoherden i Piteå Anders Hansson och fogden i Torne Knut Ingesson vars svärfars moster var Lasse Olssons hustru. Andra som hävdade arvsrätt till fisket var underlagmannen Jacob Andersson i Grubbes hustru, borgmästaren Hans Gammal i Stockholm, borgaren i Öregrund Lasse Gammal samt Nindrek Skräddares hustru vilka som systerbarn hävdade arvsrätt till fisket. Henrik Larssons änka Karin och sonen Josep Hendriksson beskylldes för att på ett bedrägligt sätt ha fått dombrev på *Cullawesi eller kolkewarpen i Tornio sokn* som Henrik Larsson enligt dem aldrig hade köpt utan enbart fått i pant för ett lån till Lasse Olsson.

⁵ RA, Riksregistaret vol. 7, 1539-1542, film E00478 7/8 fol. 184-186.

⁶ RA, Sandbergska samlingen KA FF, fol. 24822-24833, *Twist ang. rätten till en laxkolk med jord i Torne år 1563*.

Vanhat ja 15.4.2008 voimaan tulleen ministeri Sirkka-Liisa Anttilan asetuksen 190/2008 mukaiset lohenpyynnin kieltoalueet ja meripyynnin aloituspäivät Pohjanlahdella

Kieltoaluerajojen välisiin merkityt päivämäärit tarkoittavat alueen meripyynnin aloittamispäiviä. Sinisellä pohjalla Martti Puran 1994 asetuksen päivämäärit. Keltaisissa kolmioissa Perämeren jokien luonnonlohi-kannat turvanneen Kalevi Hemilän asetuksen vuosien 1996-97 päivämäärit. Punaisella pohjalla ministeri Sirkka-Liisa Anttilan lohiasetuksen 190/2008 päivämäärit. Laatikoissa Anttilan asettamat varhennetun lohenkalastuksen alkamispäivämäärit.

Ministeri Juha Korkeaojan asettaman väliaikaisen asetuksen 397/2004 "Valikoiva kalastus" päätymisen jälkeen astui 1.7.2007 uudestaan voimaan vuosina 1998-2004 voimassa ollut asetus 266/1998, jonka aloittamispäivät ovat vihreällä pohjalla.

